

Hemşirelik Öğrencilerinin Yaratıcı Aktivitelere Yönelik Girişimlerinin Çocuk Sevme ve Memnuniyet Düzeylerine Etkisi: Randomize Olmayan Kontrollü Çalışma

The Effect of Nursing Students' Initiatives Towards Creative Activities on Their Child Liking and Satisfaction Levels: Quasi Experimental Study

Hilal KURT SEZER^a, Sibel KÜÇÜKOĞLU^b

^aNiğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Niğde, Türkiye

^bSelçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Konya, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaratıcı aktivitelere yönelik girişimlerinin çocuk sevme, duygu, düşünce ve memnuniyet düzeylerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, Ocak 2022-Mayıs 2023 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Fakültesinde ve aynı üniversiteye ait hastanenin pediatri kliniklerinde (Genel pediatri servisi, çocuk cerrahi servisi, çocuk enfeksiyon servisi) yürütüldü. Verilerin değerlendirilmesinde Tanıtıcı Özellikler Formu ve Barnett Çocuk Sevme Ölçeği kullanıldı. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere, dokuz haftalık yaratıcı aktiviteler eğitimi ve dört atölye çalışması yapıldı. Uygulama aşaması toplam dört hafta boyunca haftada bir gün gerçekleştirilmiştir. Uygulamaya için tedavi ve bakım dışı saatler tercih edildi. Uygulamalardan önce öğrenciler anne/baba ve hasta çocukla ön görüşme yaparak izinlerini aldılar. Kontrol grubuna eğitim ve atölye çalışması yapılmadı. Veri toplama formları, tüm uygulamalar bittikten sonra tek seferde toplandı. Gruplar arasında son test ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılmasında, bağımlı gruplarda t-testi kullanıldı. Ölçek puanı üzerine primer analizlerde etkisi bulunan bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile değerlendirildi. Önemlilik düzeyi $p<0,05$ kabul edildi. **Bulgular:** Öğrencilerin son test çocuk sevme puanları ile yaş, cinsiyet, yaratıcı aktivite grupları, çocuk sevme, iletişime geçme ve zaman geçirme durumları arasında anlamlı fark olduğu belirlendi ($p<0,05$). Eğitim almayan öğrencilerin çocuk sevme puanlarında bir değişim olmadığı saptandı ($p>0,05$). Yaratıcı aktivite eğitimi alıp klinikte pediatri hastalarıyla uygulamaları birebir yapan girişim grubu öğrencilerinin çocuk sevme puanları son test ölçümünde anlamlı şekilde yüksek bulundu ($p<0,05$). **Sonuç:** Çalışmanın, saha uygulamalarında her evrede hasta çocukların sağlık ve bakım sonuçları üzerine yaygınlaştırılmasını önermekteyiz.

ABSTRACT Objective: This study aimed to determine the effect of nursing students' attempts at creative activities on their child liking, emotions, thoughts and satisfaction levels. **Materials and Methods:** It was conducted between January 2022-May 2023 at the Faculty of Nursing of a state university and in the pediatric clinics (General Pediatrics Service, Pediatric Surgery Service, Pediatric Infection Service) of the hospital belonging to the same university. Descriptive Characteristics Form and Barnett Child Liking Scale were used to evaluate the data. Students who agreed to participate in the study were given 9-week creative activities training and four workshops. The implementation phase was carried out one day a week for a total of four weeks. Out of treatment and care hours were preferred for the implementation. Before the implications, students made a preliminary interview and permission of the mother/father and the sick child. The control group did not receive any training or workshops. Data collection forms were collected once after all applications were completed. T test was used compare posttest scale score averages between groups. Independent variables that had an impact on the scale score in the primary analyzes were evaluated with linear regression analysis. The significance level was accepted as $p<0.05$. **Results:** There was a significant difference between the students' post-test child liking scores and their age, gender, creative activity groups, liking children, communicating and spending time ($p<0.05$). There was no change in the child liking scores of students who did not receive training ($p>0.05$). The child liking scores of the intervention group, received creative activity training and performed on practices with pediatric patients in the clinic, founded to be significantly higher in the post-test measurement ($p<0.05$). **Conclusion:** It is recommended that the study be disseminated in field applications on health and care outcomes of sick children at all stages.

Anahtar Kelimeler: Çocuk; yatan hastalar; memnuniyet; yaratıcılık; hemşirelik öğrencileri

Keywords: Child; inpatient; pleasure; creativity; nursing students

Correspondence: Hilal KURT SEZER

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Niğde, Türkiye

E-mail: hilalkurt26@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Pediatrics.

Received: 09 Feb 2024

Received in revised form: 05 Jun 2024

Accepted: 11 Jun 2024

Available online: 13 Jun 2024

2146-8990 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Hemşirelik mesleği kuramsal bir temeli olan, bilim, sanat ve insan duygularını anlamaya dayalı mesleki becerilerini uygulama odaklı bir meslektir.¹ Hasta bir bireyle ilgilenirken bir hemşirenin yaptığı yalnızca bakım vermek ya da medikal tedavisini uygulamak değildir.² Hemşirelik mesleğinin temelini oluşturan yapı taşlarında şefkatli bakım sağlamak, bireyi anlamak, nazik dokunuş, merhamet göstermek, güvenli ve iyileştirici bir ortam sağlamak gibi yazılı olmayan kurallara mesleğin başlangıcından bu yana vurgu yapılmaktadır.³ Bu yazılı olmayan kurallar, bilimsel bilgiyle birleştiğinde hemşirelik mesleğinin bakış açısını zenginleştirmiş ve yıllar içinde var olan rol ve sorumluluklarının gelişmesine önemli katkı sağlamıştır.⁴ Bu sayede çeşitli uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına yardım etmiştir.

Pediatric hemşireliği, yenidoğan döneminden itibaren başlayan ve ergenliğin sonuna kadar devam eden bir mesleki sorumluluğa sahiptir.⁵ Çocuğun, yetişkinlik sürecine kadarki tüm yaşam dönemlerine dokunabilen özel bir uzmanlık alanıdır. Pediatric hastalar, yaşamın belli döneminde bütün ölçüde bir bakım verene bağımlı, sevgiye ve ilgiye her zorlu dönemde daha fazla ihtiyacı olan özel bir gruptur.⁶ Hastanede yatışla tedavi alan kronik hastalıklı ya da akut bir süreç sebebiyle hastanede olan çocukların yaşayabileceği yoğun stres ve ağırlı işlemlerin, çocukların gelişimleri üzerine olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir.⁷ Bakımlarından primer sorumlu pediatri hemşireleri, çocuklar için hastane ortamında en önemli destek kaynağıdır.⁸ Pediatric hemşirelerinin daha kaliteli bakım verebilmek için bakım verdiği çocuğu sevmeye, motive ve memnun hissetmeye ihtiyaçları ortadadır.⁹ Bu aynı zamanda çocuğun tedaviye uyum sağlaması ve klinik semptomlarının düzelmesi, yaşadığı psikolojik yükün azalması içinde gereklidir.¹⁰

Çağdaş hemşirelik eğitiminde; düşünebilen, bilgi üreten, var olan bilgiyi işleyerek problemlere çözüm arayan bireyler yetiştirmek odak noktasıdır. Bu özelliklere sahip hemşireler, yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi öğrenerek mesleki gelişimine katkı sunabilir.¹¹ Bazen bilimsel bazda çok az ilgi görebilen kavramların hemşirelik uygulamalarına aktarılması ise yaratıcılıkla mümkün kılınır.^{12,13} Stresli akut

bakım ortamında bir çocuğu anlamak ve iç dünyasına erişmekte zorluk yaşanabilir. Öğrenci merkezli öğretim stratejisini konu alan etkileşimli oyunlar, son on yılda hemşirelik eğitiminin çeşitli seviyelerinde kullanılmaktadır.^{14,15} Yaratıcı aktivitelerin kullanılmasıyla geliştirilen oyun ve oyuncaklar terapötik özelliktedirler. Terapötik oyunun ise klinikte tedavi gören çocuklar üzerinde birçok olumlu etkisi olmaktadır. Bu sayede çocukların, hastane ortamında stresini azaltarak kendilerini daha iyi hissetmeleri ve tedaviye daha iyi uyum sağlamaları beklenmektedir. Yaratıcı aktivitelerle geliştirilen terapötik oyunlar, fizyolojik işlevleri etkinleştirici oyun; duygusal açıdan çocuğun kendini ifade etmesine olanak veren dramatik oyun; çocukların prosedürel işlemlere hazırlanmasında kullanılan eğitimsel ve yaratıcı oyun şeklinde temelde 3 grupta toplanır.^{16,17} Uygun stratejilerle geliştirilen bir eğitim programını alarak yaratıcı aktiviteleri bir oyun aracı olarak kullanan hemşireler oyun oynarken çocuklarla güncel ve geçmiş olaylar hakkında iletişim kurabilirler.¹⁸

Geleceğin pediatri hemşireleri olacak öğrenciler, klinik uygulamaları sırasında karşılaştıkları çocuk hastalara yaklaşımda, onların mevcut sorunlarına veya stres ve anksiyete yönetimlerine destek olmak için oyun aktivitelerinden yararlanabilirler.^{9,14} Bakımın etkinliğini arttırmak için yaşa uygun yaratıcı aktiviteleri içeren etkinliklerin uygulanması, hemşirelik öğrencilerinin de çocuk sevmeye düzeyini, eleştirel düşünme kabiliyetlerini geliştirmeye olanak sağlayabilir. Literatür incelendiğinde oyun terapisi, pediatri ile ilgili ders almış olmak, terapötik oyun gibi uygulamalar yapmanın hemşirelik öğrencilerinde çocuk sevmeye düzeyini, empati düzeyini arttırdığını bildiren birçok çalışma bulunmaktadır.^{8,9,13,14} Ancak eğitimleri sırasında yaratıcı aktivitelere yönelik eğitim alan ve aldığı eğitim doğrultusunda klinik uygulamada pediatri hastalarıyla çeşitli yaratıcı aktivitelerde bulunan öğrencilerin çocuk sevmeye ve memnuniyet düzeylerini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu kapsamda, çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin yaratıcı aktivitelere yönelik girişimlerinin çocuk sevmeye, duygu, düşünce ve memnuniyet düzeylerine etkisi belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu araştırma, son test non randomize, kontrol gruplu yarı deneysel çalışma tasarımıyla yürütüldü.

ÇALIŞMANIN YAPILDIĞI YER VE ZAMAN

Çalışma Ocak 2022-Mayıs 2023 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde ve aynı üniversiteye ait hastanenin pediatri kliniklerinde (genel pediatri servisi, çocuk cerrahi servisi, çocuk enfeksiyon servisi) yürütüldü. Çalışmanın eğitim ve atölye aşaması hemşirelik Fakültesinde, aktivitelerin uygulanması pediatri kliniklerinde 6-12 yaş grubu çocuklarla yapıldı.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim güz yarıyılında Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi 3. sınıfta öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü öğrenciler oluşturdu. Klinik uygulamaları sırasında, pediatri hastalarının tedavi ve bakım sürecini daha fazla deneyimledikleri çalışmaya 3. sınıf öğrencileri dâhil edilmiş olup, 1, 2 ve 4. sınıfta öğrenim gören ve çalışmaya katılmak istemeyen öğrenciler çalışmadan dışlandı. Çalışmada Cohen'in orta etki büyüklüğü değerlerinden 0,75, 0,05 hata payı ile çalışmada %95 gücü yakalamak için gruplara en az 40'ar öğrenci alınması gerektiği belirlendi.¹⁹ Çalışmada örneklem seçim yöntemine gidilmeden "Çocuklarda Yaratıcı ve Geliştirici Aktiviteler" eğitimini almak isteyen çalışmaya katılmaya gönüllü tüm öğrenciler deney grubuna (n=40), eğitim almak istemeyen eş sayıda 3. sınıf öğrencisi de kontrol grubuna dâhil edildi.

Araştırmanın Hipotezleri

H1_a: Hemşirelik öğrencilerine verilen yaratıcı aktivitelere yönelik, eğitim öğrencilerin çocuk sevmeye düzeylerini artırır.

H1_b: Hemşirelik öğrencilerinin yaratıcı aktivitelere yönelik uygulama yapması öğrencilerin; duygu, düşünce ve memnuniyet düzeylerini kontrol grubuna göre artırır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Özellikler Formu, Barnett Çocuk Sevmeye Ölçeği (BÇSÖ) ve Duygu, Düşünce ve Memnuniyet Belirleme Formu kullanıldı.

1. Tanıtıcı Özellikler Formu: Literatür bilgilerine dayanarak araştırmacılar tarafından hazırlandı. Form kişisel bilgiler ve çocuk sevmeye durumunu sorgulamaya yönelik sorulardan (Toplamda 11 soru) oluşturuldu.^{6-10,13,15,20,21}

2. Barnett Çocuk Sevmeye Ölçeği: BÇSÖ, Barnett ve Sinisi tarafından insanların çocuklara yönelik tutumları ölçmek amacıyla geliştirilen bir değerlendirme aracıdır. Ölçekte çocukları sevmeye yönelik 14 madde bulunmaktadır. Çocukları sevmeyi belirlemeye yönelik maddelerden dördü olumsuz (3, 6, 10 ve 13. maddeler) ve 10'u da olumlu anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken "Tamamen katılıyorum" yanıtı "7" ile ve "Hiç katılmıyorum" yanıtı ise "1" ile puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 14-98 arasında değişmekte, yüksek puan çocuk sevmeye düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinal iç tutarlılık katsayısı 0,93 bulunmuştur.²⁰ Duyan ve Gelbal tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısını 0,92 bulunmuşlardır.²¹ Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,83 bulundu.

3. Duygu, Düşünce ve Memnuniyet Belirleme Formu: Öğrencilerin yaptığı aktivitelere yönelik duygularını, düşüncelerini ve memnuniyetlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Demir, 2020) hazırlanan formdur.^{8,9,21} Bu form sadece deney grubunda yer alan öğrencilere yönelik hazırlanmış olup, kontrol grubu bu formu doldurmamıştır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler deney grubunda ebeveynlerinden aktivite yaptırmak için izin alındıktan sonra; öğrencilerin hazırladıkları aktiviteleri hasta çocuklarla birlikte hasta odasında yapmaları sağlanmış ve son test şeklinde hasta odasından öğrenci çıktıktan hemen sonra klinikte uygun bir odada (sessiz, uyarıların az olduğu bir ortamda) doldurulmuştur. Öğrencinin yanlı cevap vermesini önlemek adına soru formları öğrenciye verilirken, öğrenci tarafından öz bildirimine dayalı soru-

ların bireysel cevaplandırılması istenmiştir. Öğrencinin formla ilgili anlamadığı bir soru olduğunda açıklamada bulunulmuştur. Veri toplama süreci ortalama 15 dk sürdü. Kontrol grubunda ise veriler seçmeli bir ders sırasında, sınıf ortamında derse ara verildiğinde kendilerine Tanıtıcı Özellikler Formu ve BÇSÖ verilerle 10 dk içinde toplanmıştır.

Girişimin Uygulanması

Çalışmanın girişim aşaması iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşama; öğrencilerin Çocuklarda Yaratıcı Aktiviteler Eğitimi kapsamında 9 haftalık eğitim, 3 atölye çalışmasından oluşan toplam dokuz oturumdan oluşan eğitim aşaması gerçekleştirildi (Tablo 1). Oturumlar haftalık olarak gerçekleştirildi. İlk 6 hafta araştırmacı tarafından çeşitli yaratıcı aktivitelere yönelik her bir oturum 80 dk sürecek şekilde eğitim verildi. 7. oturumda öğrenciler kendi ilgi alanları ve becerileri doğrultusunda verilen yaratıcı aktivitelerden birini seçti ve kendi belirlediği bir hastaya (yaş grubu ve hastalığı belirlediği yaratıcı aktiviteye uyacak şekilde) klinik uygulamada yaratıcı aktiviteyi gerçekleştirdi. Her bir uygulama minimum 15-maksimum 30 dk sürdü. Eğitimin son 4 haftası atölye çalışması şeklinde yapıldı, öğrenciler hazırladıkları aktiviteleri ilk olarak sınıf ortamında uygulamalı olarak gösterdi, gerekli düzeltmeler yapıp, araştırmacının onayı ile çalışmanın ikinci uygulama alanına geçildi. Uygulama aşaması toplam 4 hafta boyunca haftanın bir günü, tedavi ve bakım saatleri dışında öğ-

rencilerin ön görüşme yapıp ebeveyn ve hasta çocuktan izin alınarak gerçekleştirildi.

Çalışmayı kabul eden öğrenciler % terapötik oyun grubundan istediği gruplarda yer aldılar. Aşağıda öğrencilerin buldukları gruplar, yaptığı aktiviteler ve çocukların yaş grupları yer almaktadır.

Uygulama Aşaması: Bu aşamada, ilk olarak uygulamanın yapılacağı hastane olan hastanenin Pediatri Servislerinden resmi izinler alındıktan sonra ve belirlenen kliniklerin hekim ve hemşireler ile ön görüşme yapıldıktan sonra başlandı. Yaratıcı aktiviteler kapsamında, yapılacak uygulamalar hakkında klinik çalışanlarına bilgi verildi. Onay ve desteği alınan kliniklerde aktiviteye uygun hastalar öncelikle öğrenciler tarafından belirlendi. Daha sonra hastanın hekim ve hemşiresine çocuğa yapılacak aktivite anlatıldı ve tıbbi açıdan uygun olup olmadığı sorgulandı. Uygun olan hastalara ve ebeveynlerine yapılacak aktiviteye yönelik bilgi verildi. Çocuğa bu aktivitede yapması gerekenler varsa malzemeleri ve kullanım amaçları açıklandı. Ebeveynlerden yazılı ve sözel, çocuklardan sözlü onay alındıktan sonra öğrenci liderliğinde aktivite 15-20 dk boyunca uygulandı (Resim 1). Aktivitede kullanılacak tüm malzemelerin tek kullanımlık olmasına, diğer çocuklar ile paylaşılmamasına, eğer odada iki çocuk varsa malzeme paylaşımı olmadan her ikisine de aktivitenin yaptırılmasına özen gösterildi. Kullanılan tüm malzemelerin, dezenfeksiyonu araştırmacı tarafından yapıldı. Aktivite bitiminde kullanılan tüm malzemeler toplandı ve çocuğun el hijyeni sağlandı.

VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın verilerinin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiklerde kategorik veriler için sayı ve yüzde, sayısal veriler için ortalama ve standart sapma verildi. Sayısal değişken olan ölçek puanlarının normal dağılıma sahip olma durumu Skewness ve Kurtosis ile değerlendirildi. Tanımlayıcı özellikler ile Çocuk Sevme Ölçeği (ÇSÖ) puan ortalamasının karşılaştırılmasında gruplardaki örneklem sayısına göre iki gruplu değişkenlerde bağımsız gruplarda t-testi ve üç gruplu olan değişkenlerde One-way varyans analizi testi (ileri analizi Tukey testi) kullanıldı. Gruplar arası son test ÇSÖ puan ortalamalarının karşılaştırılmasında bağımlı gruplarda t-testi kullanıldı. ÇSÖ ölçeği puanı üzerine primer analizlerde etkisi bulunan bağımsız değişkenler

TABLO 1: ÇOCUKLARIN YARATICI AKTİVİTELERİNE YÖNELİK GİRİŞİM

Gruplar	Yapılan girişim	Çocukların yaş grubu
Terapötik oyun	Bebekler ile dramatik oyun (4 öğrenci) Terapötik duyu kartları (3 öğrenci) Yaratıcı oyun (3 öğrenci)	3-6 yaş grubu
Müzik grubu	Gitar ile çocuk müzikleri çalma (1 öğrenci) Müzik eşliğinde dans gösterisi yapma (3 öğrenci)	1-6 yaş grubu
Uğraş terapi	Kutu oyunları (3 öğrenci) Bilmece oyunları (3 öğrenci) İşleme hazırlama oyunları (2 öğrenci) Puzzle oyunları (2 öğrenci) Enerji harcanmasını sağlayan oyun (2 öğrenci)	6-12 yaş grubu
Resim	Resim yaptırma ve yorumlatma (8 öğrenci) Patates baskısı yaptırma (1 öğrenci)	3-6 yaş grubu
Masal	Masal terapi (5 Öğrenci)	3-6 yaş grubu

RESİM 1: Çalışmanın uygulama aşamasından bazı kareler.

lineer regresyon (enter yöntemi) analizi ile değerlendirildi. Önemlilik düzeyi $p < 0,05$ kabul edildi.

ARAŞTIRMANIN ETİĞİ

Çalışmada Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uyulmuştur. Araştırmanın Etik Boyutu, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurulundan (tarih: 27 Aralık 2022; no:2022/15-15), ve çalışmanın yürütüleceği kurumdan izin alındı. Çalışmaya alınması planlanan öğrencilerden “Bilgilendirilmiş Onam Formu” ile yazılı ve sözlü olurları alınarak uygulamanın yapılacağı çocukların ebeveynleri ve çocuklardan da yazılı ve sözlü onay alındı. Ayrıca çalışmanın uygulama aşamasının yapılabilmesi için çalışmanın yapıldığı hastaneden resmi izin alındı.

BULGULAR

Öğrencilerin hastanede yatan çocuklara uyguladıkları yaratıcı aktivitelere yönelik girişimlerin, çocuk sevme ve memnuniyet düzeylerine etkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada bulgular üç başlık altında sunuldu.

I. ÖĞRENCİLERİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Yaratıcı aktivitelere yönelik eğitimi alan öğrencilerin %62,5'i 21 yaş üzeri, %72,5'i kız, %85'inin en az

bir kardeşi olduğu ve %70'i bir çocuğun bakımını üstlendiğini bildirdi. Öğrencilerin %97,5'i çocukları sevdiğini, %62,5'i çocuklarla çabuk iletişime geçebildiğini, %82,5'i çocuklarla zaman geçirmekten hoşlandığını ve %85'i bulunduğu ortam da çocuk varsa rahatsız olmadığını ifade etti. Yine %72,5'i hasta bir çocuğa bakım verirken zorlandığını ve %65'i pediatri hemşiresi olmak istediğini belirtti (Tablo 1). Eğitim almayan öğrencilerin ise %72,5'i 21 yaş üzeri, %70'i kız, %85'inin en az bir kardeşi olduğunu ve %52,5'i bir çocuğun bakımını üstlendiğini bildirdi. Öğrencilerin %97,5'i çocukları sevdiğini, %62,5'i çocuklarla çabuk iletişime geçebildiğini, %82,5'i çocuklarla zaman geçirmekten hoşlandığını ve %85'i bulunduğu ortam da çocuk varsa rahatsız olmadığını ifade etti. Yine %72,5'i hasta bir çocuğa bakım verirken zorlandığını ve %50'si pediatri hemşiresi olmak istediğini bildirdi. Her iki grubun da tanıtıcı özellikler açısından benzer olduğu, istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlendi (Tablo 2).

II. ÖĞRENCİLERİN TANITICI ÖZELLİKLERİ İLE ÇOCUK SEVME ÖLÇEĞİ PUAN ORTALAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile BÇSÖ son test puan ortalamalarının karşılaştırılması incelendiğinde; yaratıcı aktiviteler eğitimi alan öğrencilerin yaş, cin-

TABLO 1: Yaratıcı aktiviteler uygulaması eğitiminin içeriği.

Eğitim modülleri	Süre	Eğitim programı içeriği	Sunum şekli
1. Oturum	40+40 dk	Çocuklarda yaratıcı aktiviteler Çocuklarda yaratıcı aktivite yöntemleri Yaratıcı aktivitelerin çocuklar üzerine etkileri	-Slayt gösterisi -Soru-cevap -Görüş ve yorumlar
2. Oturum	40+40 dk	Yaratıcı aktivitelerden müzik Müziğin hastanede kullanım alanları Çocuk hastaların, yaş gruplarına göre müzik türleri ve kullanımı Müzik terapinin hasta çocuklar üzerindeki etkileri	-Slayt gösterisi -Hastanede örnek müzik aktivite videoları -Soru-cevap -Görüş ve yorumlar
3. Oturum	40+40 dk	Yaratıcı aktivitelerden terapötik oyun ve hastanede kullanım alanları Çocuk hastalar ile yaş gruplarına göre uygulanan terapötik oyun türleri Terapötik oyunun, hasta çocuklar üzerindeki etkileri	-Slayt gösterisi -Hastanede örnek terapötik oyun uygulama videoları -Soru-cevap -Görüş ve yorumlar
4. Oturum	40+40 dk	Yaratıcı aktivitelerden masal ve hikâyelerin hastanede kullanım alanları Çocuk hastalara masal terapi uygulama yöntemleri Masal ve hikâyenin hasta çocuklar üzerindeki etkileri	-Slayt gösterisi -Örnek masal anlatma videoları -Soru-cevap -Görüş ve yorumlar
5. Oturum	40+40 dk	Yaratıcı aktivitelerden uğraş terapisinin hastanede kullanım alanları Çocuk hastalara uğraş terapi uygulama yöntemleri Uğraş terapinin hasta çocuklar üzerindeki etkileri	-Slayt gösterisi -Örnek uğraş terapisi videoları/Soru-cevap -Görüş ve yorumlar
6. Oturum	40+40 dk	Yaratıcı aktivitelerden resim uygulamasının hastanede kullanım alanları Çocuk hastalara, resmin uygulama yöntemleri Resim yaptırmanın hasta çocuklar üzerindeki etkileri	-Slayt gösterisi -Örnek hastanede resim uygulamaları -Soru-cevap -Görüş ve yorumlar
7. Oturum	40+40 dk	Atölye çalışması Öğrencilerin grup seçimi ve aktivitelerini belirlemeleri	-Soru-cevap -Görüş ve yorumlar
8. Oturum	40+40 dk	Atölye çalışması Öğrencilerin hazırladıkları yaratıcı aktivitelerin tasarlanması, ön uygulamalarının yapılması	-Soru-cevap -Geri bildirimler -Provalar
9. Oturum	40+40 dk	Atölye çalışması Öğrencilerin hazırladıkları yaratıcı aktivitelerin tasarlanması, ön uygulamalarının yapılması	-Soru-cevap -Geri bildirimler -Provalar
10. Oturum	40+40 dk	Atölye çalışması Öğrencilerin hazırladıkları yaratıcı aktivitelerin tasarlanması, ön uygulamalarının yapılması	-Soru-cevap -Geri bildirimler -Provalar
11-14. Oturumlar	Her bir oturum 40+40 dk	Aktiviteye uygun hasta belirleme	-Aktivitelerin uygulanması

siyet, yaratıcı aktivite grubu, çocuk sevme, zaman geçirme ve iletişime geçebilme durumları ile pediatri hemşiresi olmak isteme durumları ile BÇSÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi. Yaşı 20'den küçük olanları, cinsiyeti kız olanların, çocukları sevdiğini, çabuk iletişime geçebildiğini ve çocuklarla zaman geçirmekten hoşlandığını ifade eden öğrencilerin çocuk sevme puanlarının diğerlerine göre anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$). Ayrıca yaratıcı aktiviteler eğitimi alan girişim grubunda yer alan öğrencilerin çocuk sevme dü-

zeylerinin yüksek olduğu belirlendi, farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının belirleme için yapılan Tukey analizinde müzik grubu, terapötik oyun grubu ve masal grubundaki öğrencilerin, çocuk sevme düzeylerinin diğer gruplardan anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$). Yaratıcı aktiviteler eğitimi almayan öğrencilerde ise; yalnızca çocuklarla zaman geçirmekten hoşlandığı belirten öğrencilerin çocuk sevme düzeyleri yüksek çıkarken diğer değişkenlerde anlamlı fark bulunamadı (Tablo 3) ($p>0,05$).

TABLO 2: Tanımlayıcı istatistikler.

Özellikler	Yaratıcı aktiviteler eğitimi alan (n=40)		Herhangi bir eğitim almayan (n=40)		Test ve p değeri
	Sayı (n=40)	% (100)	Sayı (n=40)	%(100)	
Yaş					
<20 ve altı	15	37,5	11	27,5	$\chi^2=0,912$
>21 ve üzeri	25	62,5	29	72,5	$p=0,474$
Cinsiyet					
Kız	29	72,5	28	70,0	$\chi^2=0,000$
Erkek	11	27,5	12	30,0	$p=1,000$
Yaratıcı aktivite grubu					
Müzik grubu	7	17,5	Hiçbir grupta yer alamayan	100	$\chi^2=80,000$ $p<0,001$
Terapötik oyun	7	17,5			
Masal	7	17,5			
Uğraş terapisi	7	17,5			
Resim	7	17,5			
Fotoğraf	5	12,5			
Kardeş					
Var	34	85,0	34	85,0	$\chi^2=0,612$
Yok	6	15,0	6	15,0	$p=0,600$
Çocuk bakımı üstlenme					
Evet	28	70,0	21	52,5	$\chi^2=2,581$
Hayır	12	30,0	19	47,5	$p=0,168$
Çocuk sevme					
Evet	38	95,0	39	97,5	$\chi^2=0,346$
Hayır	2	5,0	1	2,5	$p=1,000$
Çocukla iletişime geçme					
Çabuk iletişime geçirim	31	77,5	25	62,5	$\chi^2=2,730$
Biraz zamanla alsa da sorun yaşamam	9	22,5	15	37,5	$p=0,255$
Çocukla zaman geçirmeden hoşlanma					
Hoşlanırım	37	92,5	33	82,5	$\chi^2=1,829$
Hoşlanmam	3	7,5	7	17,5	$p=0,311$
Bulduğunuz ortamda çocuk varsa					
Rahatsız olurum	4	10	6	15,0	$\chi^2=2,222$
Rahatsız olmam	36	90	34	85,0	$p=0,263$
Hasta çocuğa bakım verirken zorlanma					
Zorlanırım	27	67,5	29	72,5	$\chi^2=1,463$
Zorlanmam	13	32,5	11	27,5	$p=0,481$
Pediatric hemşiresi olmak isteme					
İsterim	26	65,0	20	50,0	$\chi^2=3,148$
İstemem	14	35,0	20	50,0	$p=0,207$

χ^2 : ki-kare test istatistiği.

Eğitim alan öğrencilerin son test çocuk sevme puanları, eğitim almayan öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin BÇSÖ puanları üzerine etkisi olduğu belirlenen değişkenlerin etkisini bir arada değerlendirmek için çoklu regresyon analizi yapıldı (Tablo 4). Öğrencilerde iki değişkenin çocuk sevme

puanına ait değişimi %20 oranında açıkladığı görüldü. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre etkili olduğu saptanan iki değişkenin, standardize edilmiş regresyon katsayısına göre ($\text{Beta}=\beta$) önemlilik sırası; Öğrencilerin çocuklarla zaman geçirme konusunda görüşleri ve pediatri hemşiresi olmaya ilişkin görüşü şeklindedir. İki de-

TABLO 3: Tanımlayıcı istatistikler ile ÇSÖ son test puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Özellikler	Yaratıcı aktiviteler eğitimi alan (n=40)			Herhangi bir eğitim almayan (n=40)		
	n	$\bar{X}\pm SS$	Test ve p değeri	n	$\bar{X}\pm SS$	Test ve p değeri
Yaş						
<20 ve altı	15	88,93±6,39	t=2,831	11	70,72±7,08	t=0,001
>21 ve üzeri	25	82,12±7,88	p=0,007	29	70,72±9,17	p=0,999
Cinsiyet						
Kız	30	85,44±7,52	t=2,251	29	72,13±8,31	t=1,738
Erkek	10	80,27±7,10	p=0,03	11	67,00±8,43	p=0,09
Yaratıcı aktivite grubu*						
Müzik grubu ^a	7	88,85±4,98	F=56,67	40	Hiçbir grupta yer almayan	
Terapotik oyun grubu ^b	7	87,14±5,11	p<0,001		ÇSÖ Puanı: 69,72±7,79	
Masal grubu ^c	7	83,28±12,40	(a,b,e>c,d,f)			
Uğraş terapisi grubu ^d	7	81,00±9,29				
Resim grubu ^e	7	83,85±6,91				
Fotoğraf grubu ^f	5	83,60±6,73				
Kardeş						
Var	32	84,18±8,20	t=-,766	29	70,86±6,57	t=0,162
Yok	8	86,62±7,28	p<0,44	11	70,36±12,82	p=0,87
Çocuk bakımı üstlenme						
Evet	28	85,75±7,55	t=1,309	21	72,19±7,35	t=1,143
Hayır	12	82,16±8,78	p<0,19	19	69,10±9,66	p=0,26
Çocuk sevmeye						
Evet	38	85,36±7,33	t=2,551	39	70,87±8,62	t=0,673
Hayır	2	71,50±12,02	p=0,015	1	65,00	p=0,505
Çocukla iletişime geçme						
Çabuk iletişime geçirim	31	86,51±5,48	t=2,956	25	70,60±9,27	t=-0,161
Biraz zamanla olsa da sorun yaşamam	9	78,33±11,88	p=0,005	14	71,07±7,79	p=0,873
Çocukla zaman geçirmek						
Hoşlanırım	37	85,59±7,25	t=2,760	33	72,21±8,36	t=2,548
Hoşlanmam	3	73,33±9,60	p=0,009	7	63,71±5,76	p=0,015
Bulduğunuz ortamda çocuk varsa						
Rahatsız olurum	2	89,00±4,24	t=0,780	6	67,66±7,11	t=-0,948
Rahatsız olmam	38	84,44±8,12	p=0,44	34	71,26±8,77	p=0,34
Hasta çocuğa bakım verirken						
Zorlanırım	27	83,85±8,65	t=-0,936	29	69,72±9,13	t=-1,038
Zorlanmam	13	86,38±6,42	p=0,355	10	73,00±6,66	p=0,306
Pediatric hemşiresi olmak						
İsterim	26	87,42±5,27	t=3,317	19	73,10±5,51	t=1,853
İstemem	14	79,57±9,77	p=0,002	20	68,15±10,33	p=0,07

ÇSÖ: Çocuk Sevmeye Ölçeği; t: Bağımsız gruplarda t-testi; SS: Standart sapma.

TABLO 4: Son test çocuk sevmeye puanlarının karşılaştırılması.

	Yaratıcı aktiviteler eğitimi alan (n=40)	Herhangi bir eğitim almayan (n=40)
BÇSÖ son test puan ortalamaları (minimum-maksimum) $\bar{X}\pm SS$	(49-89) 71,72±8,56	(49-88) 69,72±7,79
Test	t=-6,145	
p değeri	<0,001	

BÇSÖ: Barnett Çocuk Sevmeye Ölçeği; t: Bağımlı gruplarda t-testi; SS: Standart sapma.

ğışkendeki puan artışı çocuk sevme puanını azaltma yönünde etkilemektedir. Öğrencilerin çocuklarla zaman geçirme (gruplar; Hoşlanırım=1; Hoşlanmam=2) konusunda hoşlanmam diyenlerin puanında hoşlanırım diyenlerinkine göre -9,34 puanlık azalmaya, pediatri hemşiresi olmak isteme durumu (Evet=1; Hayır=2) “Hayır” diyenlerin puanında “Evet” diyenlere göre -6,16 puanlık azalma olduğu tespit edildi (Tablo 5).

III. ÖĞRENCİLERİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR

Öğrencilerin eğitime ve eğitim sonrası çocuk hastalarla yaptıkları aktivitelere yönelik görüşleri incelendiğinde; eğitim alan öğrencilerin %32’si hasta çocuklar için kendi tasarladığı bir aktivitenin kendisini heyecanlandırıldığını, %40’ı bir çocuğu mutlu etmenin kendisine de mutluluk yaşattığını, %37,5’i

TABLO 5: Öğrencilerin BÇSÖ Toplam Puanına Etkisi Olan Değişkenlerin Değerlendirilmesi.

Bağımsız değişkenler	B	SH	Beta (β)	t değeri	p değeri	%95 Güven aralığı	
Sabit	81,48	1,427		57,084	0,000		
Çocukla zaman geçirme	-9,34	3,508	-0,287	-2,663	0,009	-16,327	-2,357
Pediatri hemşiresi olmak isteme	-6,16	2,347	-0,283	-2,625	0,010	-10,833	-1,487

Bağımlı değişken: BÇSÖ son test puanı, R: 0,517, Adjusted R²: 0,207, F: 4,440, p: 0,001, Durbin Watson: 1,216; SH: Standart hata.

TABLO 6: Öğrencilerin yaratıcı aktiviteler eğitimine yönelik görüşleri.

Memnuniyete Yönelik Sorular	n (40)	% (100)
Ders kapsamında, yaratıcı aktiviteler yapma fikri ilk size ne hissettirdi		
Klasik ders işleme yöntemlerinden farklı olduğu için endişe ettim	7	17,5
Hasta çocuklar için kendi tasarlayacağım bir aktivite beni heyecanlandırdı	13	32,5
Aktivite hazırlayamazsam dersi geçememekten korktum	8	20,0
Dersi değiştirmek istedim	7	17,5
Aktiviteyi hazırlarken çok zorlandım	1	2,5
Klasik yöntemlerle ders işlemek hoşuma gitti	4	10,0
Hazırladığınız aktiviteyi, çocuğa uygularken ne hissettiniz		
Bir çocuğu mutlu etmenin mutluluğunu yaşadım	16	40,0
Bir daha yapmak istediğimi sanmıyorum	5	12,5
Kendimle gurur duydum	7	17,5
Çocuğun gözündeki mutluluğu görmek paha biçilemezdi	11	27,5
Yaratıcı aktivite hazırlama ve uygulamaya yönelik düşünceleriniz nedir		
Mesleğe atıldığımda da bu uygulamaları klinikte kullanacağım	15	37,5
Çocuklar için çok etkili olduğunu gerçekten yaşayarak öğrendim	7	17,5
Terapötik oyun ve terapötik iletişimi uygulamalı öğrendim	5	12,5
Çocuklarla yaratıcı aktiviteler dersi, çocuk hemşireliğine bakış açımı değiştirdi	6	15,0
Bu dersi almış olmaktan mutluyum	6	15,0
Size göre derste çocuklar için yapılan yaratıcı aktivitelerden en etkili olanı hangisiydi		
Resim	9	22,5
Müzik	7	17,5
Masal okuma	5	12,5
Terapötik oyun	10	25,0
Uğraş terapisi	4	10,0
Hepsi	4	10,0
Aktivitenizi yapıp hasta çocuğu yanından ayırdığınızda memnuniyet düzeyiniz size göre nasıldı		
Çok memnun ayrıldım (85-100 puan)	26	65,5
Memnun oldum (70-84 puan)	14	35,0
Bir şey hissetmedim (69-50 puan)	0	0
Memnun olmadım (49 puan altı)	0	0

mesleğe atıldığında da bu uygulamaları klinikte kullanacağını ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin %25'i en etkili aktivitenin terapötik oyun olduğunu ve %65'i de aktivitelerini yapıp hasta çocuğun yanından ayrıldığındaki memnuniyet düzeyini "Çok memnun olarak ayrıldım" (85-100 puan) şeklinde ifade ettiği bildirdi (Tablo 6).

TARTIŞMA

Çalışmada öğrencilerin çocuk sevmeye düzeylerine ve yaratıcı aktivite uygulamalarından memnuniyetine etkisi olduğu belirlenen değişkenler incelendiğinde; öğrencilerin cinsiyetine göre çocuk sevmeye puan ortalamaları arasında istatistiksel fark olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çocuk sevmeye düzeyini inceleyen çalışmalar değerlendirildiğinde, bulgularımızla benzer şekilde cinsiyetin çocuk sevmeye durumunu etkilediğini bildiren çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Ülgen ve Köksoy'un 2023 yılında hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumlarını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yaptığı çalışmalarında kızların çocuk sevmeye puanlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir.²² Demir Teksöz'ün 2020 yılında, hemşirelik ve çocuk gelişimi öğrencilerinde çocuk sevmeye düzeylerini karşılaştırdığı çalışmada, kız öğrencilerin çocuk sevmeye puanlarının daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir.²³ Günel 2018 yılındaki çalışmada benzer şekilde, kızların çocuk sevmeye düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.²⁴ Baran ve Yılmaz 2019 yılında hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında kızların çocuk sevmeye düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.²⁴ Akgün'ün hemşirelik ile ebellek öğrencilerinde çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersi almanın çocuk sevmeye durumlarına etkisini inceledikleri çalışmalarında da benzer şekilde erkek öğrencilerin çocuk sevmeye puanlarının, kız öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir.²⁵ Literatürde bulgularımızdan farklı olarak Bektaş ve ark. ile Türk ve ark. çalışmada, cinsiyetle çocuk sevmeye düzeyi arasında bir fark olmadığını bildirmiştir.^{26,27} Hemşirelik; şefkat, empati ve duygu temelli bir meslektir. Kadınların doğası gereği, erkeklere kıyasla daha şefkatli, duygusal olmaları, annelik rolü, primer bakım verici rolü üstlenme gibi durumların çocuk sevmeye düzeyi üzerindeki pozitif etkisi de bu durumu açıklamaktadır.

Yaratıcı aktivitelere yönelik verilen eğitimin öğrencilerin çocuk sevmeye düzeylerine ve memnuniyetine etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin çocuk sevmeye düzeyini, bazı değişkenlerin belirli ölçüde etkilediği ve yaratıcı aktivite yapmaya yönelik eğitim alan öğrencilerin çocuk sevmeye düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0,05 Tablo 3).

Çalışmada 20 yaş altındaki öğrencilerin çocuk sevmeye düzeyinin anlamlı şekilde yüksek olduğu bulundu. Bulgularımızla benzer şekilde Demir'de 2020 yılındaki çalışmada yaş arttıkça çocuk sevmeye düzeyinin azaldığını bulmuştur.¹³ Yazıcı 2013 yılındaki çalışmada yaş artışı ile çocuk sevmeye düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Literatürde ayrıca yaşla çocuk sevmeye düzeyi arasında bir ilişki olmadığını tespit eden çalışmalar da mevcuttur.^{26,28} Sonuçlar üzerindeki bu farklılığın, çalışılan örnek grubunun farklı olması, duygusal deneyim azlığı, yaşanan sosyal çevre, öğrenimleri sırasında edindiği bilgiler gibi faktörlerden kaynaklandığı yorumu yapılabilir.

Hemşirelerin yaratıcı fikirlerini kullanarak bir anlamda terapötik oyunu hayata geçirmeleri pediatrik hastaların biyopsikososyal ve spiritüel ihtiyaçlarını daha kolay anlamalarını sağlayarak bakımın kalitesinin artmasını sağlayabilir. Hastalık ve hastaneye yatma deneyimi yalnızca çocuğun değil, ailenin yaşamında da değişikliklere yol açan bir durumdur. Araştırmada yaratıcı aktiviteler eğitimi alan öğrencilerin, çocuk sevmeye düzeyinin anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yaratıcı aktiviteler eğitiminin, öğrencilerin çocuk sevmeye düzeyine etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Konu ile ilgili yapılmış başka araştırmalar incelendiğinde, çalışmalar terapötik oyun, çocuklarla yapılan aktivitelerin hemşirelere çocuğun ihtiyaçlarını anlamada rehberlik ettiğini, çocuğun da anksiyetesini azalttığını bildirmektedir.^{7,29-31} Çalışmada ayrıca çocuklarla kolay iletişime geçtiğini, iletişim kurmada zorlanmadığını ve zaman geçirmekten hoşlandığını belirten öğrencilerin çocuk sevmeye puanı yüksek bulunmuştur. Akgün yapmış olduğu çalışmada, çocuklarla oyun oynadığını ifade eden öğrencilerin çocuk sevmeye düzeylerini daha yüksek bulmuştur.²⁵ Ülgen ve Köksoy yaptıkları çalışmada ise bulgularımızla benzer bir

sonuç olarak öğrencilerin çocukla iletişime geçmek istememesi, uzak durmak istemesi gibi değişkenlerin ve çocuk sevme puanlarını etkilediğini bulmuştur.²² Yapılan başka bir araştırmada ise bireylerin çocuk sevme düzeyi ile çocuklarla iletişim kurabilme yeteneği arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.³² Bir diğer çalışmada ise çocuklarla ilgili uygulamaları bilmenin (kitap okuma oyun gibi) çocuk sevme davranışlarına olumlu etkisi olabileceği belirtilmektedir.³³ Pediatri öğrencilerinin klinik uygulamalardaki istek, performanslarını, yaşadıkları stresi etkileyen en önemli faktörlerden biri çocuklarla olan iletişimleri ve çocuk sevme düzeyleridir. Dousis ve ark. yaptıkları çalışmalarda klinik uygulamalarda stresi azaltmada çocuk sevme düzeyinin etkili bir faktör olduğuna dikkat çekmişlerdir.³⁴

Araştırmada pediatri hemşiresi olmak istediğini belirten öğrencilerin, çocuk sevme düzeyi daha yüksek bulunmuş, yaratıcı aktivite eğitimi alarak hasta çocuklara uygulama yapan öğrencilerin memnuniyet düzeyi oldukça yüksek bulunmuştur. Hemşirelik bölümü öğrencileri ile yürütülen bazı çalışmalarda, öğrencilerin çocuk kliniklerinde çalışmak isteme durumu ile çocuk sevme düzeyleri arasında ilişki olduğu belirtilmektedir.^{35,36} Özellikle çocuk hastaların, hemşirelik bakımını istemek ve üstlenmek için çocuklara karşı olan olumlu tutumun önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir.³⁷ Jack ve ark. öğrenci hemşirelerin, klinik eğitimi uygulama deneyimleri sırasında desteklendiklerini hissetmelerinin, olumlu bakış açısı geliştirmelerine ortam sağladığını belirtmiştir.³⁸

İlerleyen süreçte meslek hayatlarında daha özverili ve çocuk hastaların ihtiyaçlarına daha duyarlı bir hemşire olabilmek için klinik uygulamalarda öğrencilerin başarısını ve isteğini arttırmak amacıyla çocuk sevme düzeyi üzerinde etkili olabilecek faktörler belirlenmesi önemlidir.

Hemşirelik mesleğinde, teorik bilgi ve pratik becerileri kazandırmanın ötesinde insan etkileşimini ve iletişimini yönetebilme donanımını da edinmek gereklidir. Bu sebeple, kapsamlı eğitim oldukça önemlidir. Mesleğin öğrenildiği öğrencilik yılları içinde öğrenciler çoğunlukla klinik deneyimleri sırasında stres yaşarlar.³⁹ Özellikle çocuk hastalar, dezavantajlı gruplar, yaşam sonu bakım gibi konularda bilgi, de-

neyim eksikliği durumlarında stres faktörü artmakta ve öğrenmenin önünde de bu sebeple ciddi bir engel oluşabilmektedir. Akut ve kronik hastalıklarda çocuk hastaların bakımı mesleğe adım atacak genç hemşirelerin zorlandığı bir konudur. Bu sebeple yaratıcı fikirlerin klinik ortamda kullanılması hemşirelerin stresini azaltarak, pediatrik hastaların hospitalizasyon sürecine uyumlarını artırabilecek uygulamalardır.

SONUÇ

Pediatri alanında çalışmak isteyen her öğrencinin ve hemşirenin bir iletişim aracı olarak bakım ve tedavi uygulamalarında yaratıcı aktivitelere yönelik uygulamaları kullanması oldukça önemlidir. Hospitalize çocuklarda, bu uygulamalar güvenle kullanılabilir. Öğrencilere yaratıcı aktivitelerin olası olumlu etkileri açıklanarak önemi ve faydaları vurgulanmalıdır. Ayrıca, yaratıcı aktivitelere yönelik uygulamaların ders içeriklerine de eklenmesi önerilebilir.

Teşekkürler

Çalışmaya katılan tüm öğrencilere, çocuklara ve ebeveynlerine teşekkür ederiz.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Tasarım:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Denetleme/Danışmanlık:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Analiz ve/veya Yorum:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Kaynak Taraması:** Hilal Kurt Sezer; **Makalenin Yazımı:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Eleştirel İnceleme:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü; **Malzemeler:** Hilal Kurt Sezer, Sibel Küçüköğlü.

KAYNAKLAR

1. Karagözoğlu Ş. Hemşirelikte bireysel ve profesyonel özerklik [Individual and professional autonomy of nursing]. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2008;10(3):41-50. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hemarge/issue/52701/695017>
2. Crawford P, Brown B, Kvangarsnes M, Gilbert P. The design of compassionate care. *J Clin Nurs*. 2014;23(23-24):3589-99. PMID: 24837168.
3. Su JJ, Masika GM, Paguio JT, Redding SR. Defining compassionate nursing care. *Nurs Ethics*. 2020;27(2):480-93. PMID: 31284827.
4. Pektekin Ç. Hemşirelik Felsefesi Kuramlar Bakım Modelleri ve Politik Yaklaşımlar. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi; 2013.
5. Yüzer S, Alıcı D, Yiğit R. Pediatri hemşirelerinin rolleri ve fonksiyonları ölçeğinin uygulanmasının geliştirilmesi: Güvenirliliği ve geçerliliği [Development of "implementation of pediatric nurses' roles and functions inventory": Reliability and validity]. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2008;11(4):19-29. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunihem/issue/2643/33997>
6. Hockenberry MJ, Wilson D, Wong DL. *Wong's Essentials of Pediatric Nursing: Wong's Essentials of Pediatric Nursing*. 9th ed. St. Louis, Missouri: Elsevier Health Sciences; 2013.
7. Nurwulansari N, Ashar M, Huriati H, Syarif S. The effect of constructive play therapy on anxiety levels of preschool children due to hospitalization. *Journal of Health Science and Prevention*. 2019;3(3):72-8. https://www.researchgate.net/profile/Syisnawati-Syisnawati/publication/356986423_The_Effect_of_Constructive_Play_Therapy_on_Anxiety_Levels_of_Preschool_Children_Due_to_Hospitalization/links/61b6d638a6251b553ab47ba0/The-Effect-of-Constructive-Play-Therapy-on-Anxiety-Levels-of-Preschool-Children-Due-to-Hospitalization.pdf
8. Grebosz-Haring K, Thun-Hohenstein L. Effects of group singing versus group music listening on hospitalized children and adolescents with mental disorders: A pilot study. *Heliyon*. 2018;4(12):e01014. PMID: 30582039; PMCID: PMC6299041.
9. Baran Durmaz G, Yılmaz G. Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin uygulamasına çıkan hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi [Investigation of the status of liking children of the nursing students taking applied course of nursing on children's health and diseases, and the effective factors]. 2019;5(2):91-6. *Journal of Academic Research in Nursing*. <https://search.trdizin.gov.tr/en/yayin/detay/321121/cocuk-sagligi-ve-hastalıkları-hemşireliği-dersinin-uygulamasına-çıkan-hemşirelik-ogrencilerinin-cocuk-sevmeye-durumları-ve-etkileyen-faktörlerin-incelenmesi>
10. Clark C. *In Sickness and in Play: Children Coping with Chronic Illness*. 1st ed. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press; 2003.
11. Jack K, Hamshire C, Chambers A. The influence of role models in undergraduate nurse education. *J Clin Nurs*. 2017;26(23-24):4707-15. PMID: 28334475.
12. Afsar B, Masood M. Transformational leadership, creative self-efficacy, trust in supervisor, uncertainty avoidance, and innovative work behavior of nurses. *The Journal of Applied Behavioral Science*. 2018;54(1):36-61. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0021886317711891>
13. Demir Teksöz E. Hemşirelik ve çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuk sevmeye düzeylerinin değerlendirilmesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi [Assessment of the liking level of the nursing and child development department students and defining impact factors]. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;23(1):17-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunihem/issue/53203/459595>
14. Strickland HP, Kaylor SK. Bringing your a-game: educational gaming for student success. *Nurse Educ Today*. 2016;40:101-3. PMID: 27125157.
15. Kahraman A, Kırkan Ç, Aslan A, Huyelmas H, Yılmaz H. Çocuk hemşirelerinin terapötik oyunu kullanmaları ile çocuk sevmeye durumları arasındaki ilişkinin ve etkileyen faktörlerin incelenmesi [Investigations of relationship between pediatric nurses use of therapeutic play and liking of children and affecting factors]. *Sakarya Tıp Dergisi*. 2020;10(3):365-72. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1191100>
16. Lemos ICS, Silva LG, Delmondes GA, Brasil AX, Santos FLP, Gomes E, et al. Therapeutic play use in children under the venipuncture: a strategy for pain reduction. *American Journal of Nursing Research*. 2016;4(1):1-5. <https://pubs.sciepub.com/ajnr/4/1/1/>
17. Zengin M, Yayan E. Çocuk kliniklerinde terapötik oyun [Therapeutic play in child clinics]. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;7(1):226-33. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/451626>
18. Schleisman A, Mahon E. Creative Play: a nursing intervention for children and adults with cancer. *Clin J Oncol Nurs*. 2018;22(2):37-140. PMID: 29547615.
19. Cohen J. Statistical power analysis. *Current Directions in Psychol Sci*. 1992;1(3):98-101. <https://www.scrip.org/reference/referencespapers?referenceid=2996912>
20. Barnett M, Sinisi C. The initial validation of a liking of children scale. *Journal of Personality Assessment*. 1990;55(1-2):161-7. <https://psycnet.apa.org/record/1991-03076-001>
21. Duyan V, Gelbal S. Barnett çocuk sevmeye ölçeği'ni türkçeye uyarlama çalışması [The adaptation study of barnet liking of children scale to Turkish]. *Eğitim ve Bilim*. 2008;33(148):40-8. <https://search.trdizin.gov.tr/en/yayin/detay/76907/barnet-cocuk-sevmeye-olcegini-turkceye-uyarlama-calismasi>
22. Ülgen H, Köksöy S. Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları ve etkileyen faktörler [Investigation of the factors affecting nursing students' child liking level]. *YÖBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2023;4(2):161-9. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yobusbfi/issue/79535/1215477>
23. Demir Teksöz E. Hemşirelik ve çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuk sevmeye düzeylerinin değerlendirilmesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi [Assessment of the liking level of the nursing and child development department students and defining impact factors]. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;23(1):17-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunihem/issue/53203/459595>
24. Günel E. Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye ve empatik eğilim durumları [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi; 2018. (Erişim tarihi ve erişim linki eklenmelidir.)
25. Akgün Kostak M. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin çocuk sevmeye durumlarına etkisi ve etkileyen faktörler [Nursing and midwifery students' state of liking of children, effects of paediatrics nursing lesson on the state of liking of children and affecting factors]. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*. 2013;2(2):50-6. <http://chd.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/4319/57827>
26. Bektaş M, Ayar D, Bektaş İ, Selekoğlu Y, Kudubeş AA, Altan SS. Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi [Determining the factors that influence nursing students' affection for children]. *The Journal of Pediatric Research*. 2015;2(1):37-41. doi:10.4274/jpr.47966
27. Türk R, Kardeş Özdemir F, Kerimoğlu Yıldız G. Öğretmenlerin çocuk sevmeye durumlarının belirlenmesi: Kars örneği [Defining teachers' liking of children: Kars province example]. *İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*. 2017;7(1):45-52. https://jag.journalagent.com/behchetuz/pdfs/BUCHD_7_1_45_52.pdf
28. Erdem Y, Duyan V. A determination of the factors that affect the level of pediatric nurses' liking of children. *Turkish Journal of Medical Sciences*. 2011;41(2):295-305. <https://journals.tubitak.gov.tr/cgi/viewcontent.cgi?article=3607&context=medical>
29. Yun OB, Kim SJ, Jung D. Effects of a clown-nurse educational intervention on the reduction of postoperative anxiety and pain among preschool children and their accompanying parents in south Korea. *J Pediatr Nurs*. 2015;30(6):e89-99. PMID: 25882469.

30. de Freitas B, Voltani S. Therapeutic play in the pediatric urgent and emergency department: an integrative literature review. *Cogitare Enferm* 2016; 21(1):01-8. <https://pdfs.semanticscholar.org/200b/170817e3a473f26031b3c0217ba90845c79f.pdf>
31. Oliveira C, Maia E, Borba R, Ribeiro C. Therapeutic play in child care: perceptions of nurses in the pediatric units of a teaching hospital. 2015;15(1):21-30. <https://journal.sobep.org.br/en/article/brinquedo-terapeutico-na-assistencia-a-crianca-percepcao-de-enfermeiros-das-unidades-pediatricas-de-um-hospital-universitario-2/>
32. Ceylan E. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk sevmeye düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Aksaray: Aksaray Üniversitesi; 2017. (Erişim tarihi ve erişim linki eklenmelidir.)
33. Uğurlu CT. Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevmeye düzeyleri üzerine etkisi [Communication skills of teachers and the effect of emphatic tendency behavior on levels of liking of children]. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 2013;3(2):51-61. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pegegog/issue/22583/241221>
34. Dousis E, Koutelekos I, Dafogianni C, Misouridou E, Zartaloudi A, Evagelou E, et al. Assessment of comfort and worry among Greek pediatric nursing students prior and after their clinical training. *International Journal of Caring Sciences* 2022;15(3):1827. <https://internationaljournalofcaringsciences.org/docs/21.dousis-2.pdf>
35. Baran G, Yılmaz G. Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin uygulamasına çıkan hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi [Investigation of the status of liking children of the nursing students taking applied course of nursing on children's health and diseases, and the effective factors]. *JAREN*. 2019;5(2):91-6. https://jag-journalagent.com/jaren/pdfs/JAREN_5_2_91_96.pdf
36. Tutar Güven Ş, Kaya A, İşler Dalgıç A. Pediatric nursing students' status of liking of children and affecting factors. *International Journal on New Trends In Education and Their Implications*. 2016;7(4):50-6. <https://avesis.akdeniz.edu.tr/yayin/06deca5c-ef9c-487e-8c4e-312d2aefb4db/pediatric-nursing-students-status-of-liking-of-children-and-affecting-factors>
37. Üstüner Top F. Pediatri hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye düzeyleri ile duygusal emek davranışları, uygulama performansları arasındaki ilişki [Relationship between liking of children and emotional labor behaviors, clinical performances in pediatric nursing students]. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021;10(4):809-18. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumus-sagbil/issue/67427/816256>
38. Jack K, Hamshire C, Harris WE, Langan M, Barrett N, Wibberley C. "My mentor didn't speak to me for the first four weeks": Perceived Unfairness experienced by nursing students in clinical practice settings. *J Clin Nurs*. 2018;27(5-6):929-38. PMID: 28815761.
39. Cheng WLS, Chow PPK, Wong FMF, Ho MM. Associations among stressors, perceived stress, and psychological distress in nursing students: a mixed methods longitudinal study of a Hong Kong sample. *Front Psychol*. 2023;14:1234354. PMID: 37663346; PMCID: PMC10469707